

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ షష్ఠస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ షష్టస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

పరీక్షిదువాచ

రజస్తమఃస్వభావస్య బ్రహ్మన్ వృత్రస్య పాపమనః |
నారాయణే భగవతి కథమాసీద్ దృఢా మతిః || 1 ||

దేవానాం శుద్ధసత్త్వానామృషీణాం చామలాత్మనాం |
భక్తిర్ముకుందచరణే న ప్రాయేణోపజాయతే || 2 ||

రజోభిః సమసంఖ్యాతాః పార్థివైరిహ జంతవః |
తేషాం యే కేచనేహంతే శ్రేయో వై మనుజాదయః || 3 ||

ప్రాయో ముముక్షవస్తేషాం కేచనైవ ద్విజోత్తమ |
ముముక్షాణాం సహస్రేషు కశ్చిన్ముచ్యేత సిద్ధ్యతి || 4 ||

ముక్తానామపి సిద్ధానాం నారాయణపరాయణః |
సుదుర్లభః ప్రశాంతాత్మా కోటిష్వపి మహామునే || 5 ||

వృత్రస్తు స కథం పాపః సర్వలోకోపతాపనః |
ఇత్థం దృఢమతిః కృష్ణ ఆసీత్ సంగ్రామ ఉల్బణే || 6 ||

అత్ర నః సంశయో భూయాంచోతుం కౌతూహలం ప్రభో |
యః పౌరుషేణ సమరే సహస్రాక్షమతోషయత్ || 7 ||

సూత ఉవాచ

పరీక్షితోఽథ సంప్రశ్నం భగవాన్ బాదరాయణిః |
నిశమ్య శ్రద్ధధానస్య ప్రతినంద్య వచోఽబ్రవీత్ || 8 ||

శ్రీశుక ఉవాచ

శృణుష్వావహితో రాజన్నితిహాసమిమం యథా |
శ్రుతం ద్వైపాయనముఖాన్నారదాద్దేవలాదపి || 9 ||

ఆసీద్రాజా సార్వభౌమః శూరసేనేషు వై నృప |
చిత్రకేతురితి ఖ్యాతో యస్యాసీత్ కామధుజ్మహి || 10 ||

తస్య భార్యాసహస్రాణాం సహస్రాణి దశాభవన్ |
సాంతానికశ్చాపి నృపో న లేభే తాసు సంతతిం || 11 ||

రూపాదార్యవయోజన్మవిద్వైశ్వర్యశ్రియాదిభిః |
సంపన్నస్య గుణైః సర్వైశ్చింతా వంధ్యాపతేరభూత్ || 12 ||

న తస్య సంపదః సర్వా మహిష్యో వామలోచనాః |
సార్వభౌమస్య భూశ్చేయమభవన్ ప్రీతిహేతవః || 13 ||

తస్యైకదా తు భవనమంగిరా భగవాన్యషిః |
లోకాననుచరన్నేతానుపాగచ్ఛద్యదృచ్ఛయా || 14 ||

తం పూజయిత్వా విధివత్ప్రత్యుత్థానార్హణాదిభిః |
కృతాతిథ్యముపాసీదత్సుఖాసీనం సమాహితః || 15 ||

మహర్షిస్తముపాసీనం ప్రశ్రయావనతం క్షితౌ |
ప్రతిపూజ్య మహారాజ సమాభాష్యేదమబ్రవీత్ || 16 ||

అంగిరా ఉవాచ

అపి తేఽనామయం స్వస్తి ప్రకృతీనాం తథాఽఽత్మనః |
యథా ప్రకృతిభిర్గుప్తః పుమాన్ రాజాపి సప్తభిః || 17 ||

ఆత్మానం ప్రకృతిష్వద్ధా నిధాయ శ్రేయ ఆప్నుయాత్ |
రాజ్ఞా తథా ప్రకృతయో నరదేవాహితాధయః || 18 ||

అపి దారాః ప్రజామాత్యా భృత్యాః శ్రేణ్యోఽథ మంత్రిణః |
పౌరా జానపదా భూపా ఆత్మజా వశవర్తినః || 19 ||

యస్యాత్మానువశశ్చేత్స్యాత్సర్వే తద్వశగా ఇమే |
లోకాః సపాలా యచ్ఛంతి సర్వే బలిమతంద్రితాః || 20 ||

ఆత్మనః ప్రీయతే నాత్మా పరతః స్వత ఏవ వా |
లక్షయేఽలభ్యకామం త్వాం చింతయా శబలం ముఖం || 21 ||

ఏవం వికల్పితో రాజన్ విదుషా మునినాపి సః |
ప్రశ్రయావనతోఽభ్యాహ ప్రజాకామస్తతో మునిం || 22 ||

చిత్రకేతురువాచ
భగవన్ కిం న విదితం తపోజ్ఞానసమాధిభిః |
యోగినాం ధ్వస్తపాపానాం బహిరంతః శరీరిషు || 23 ||

తథాపి పృచ్ఛతో బ్రూయాం బ్రహ్మన్నాత్మని చింతితం |
భవతో విదుషశ్చాపి చోదితస్తద్వదనుజ్ఞయా || 24 ||

లోకపాలైరపి ప్రార్థ్యాః సామ్రాజ్యైశ్వర్యసంపదః |
న నందయంత్యప్రజం మాం క్షుత్తృట్కామమివాపరే || 25 ||

తతః పాహి మహాభాగ పూర్వైః సహ గతం తమః |
యథా తరేమ దుస్తారం ప్రజయా తద్ విధేహి నః || 26 ||

శ్రీశుక ఉవాచ

ఇత్యర్థితః స భగవాన్ కృపాలుర్భృహ్మణః సుతః |
శ్రవయిత్వా చరుం త్వాష్ట్రం త్వష్టారమయజద్ విభుః || 27 ||

జ్యేష్ఠా శ్రేష్ఠా చ యా రాజ్ఞో మహిషీణాం చ భారత |
నామ్నా కృతద్యుతిస్తస్యై యజ్ఞోచ్ఛిష్టమదాద్ ద్విజః || 28 ||

అథాహ నృపతిం రాజన్ భవితైకస్తవాత్మజః |
హర్షశోకప్రదస్తుభ్యమితి బ్రహ్మసుతో యయౌ || 29 ||

సాపి తత్ప్రాశనాదేవ చిత్రకేతోరధారయత్ |
గర్భం కృతద్యుతిర్దేవీ కృత్తికాగ్నేరివాత్మజం || 30 ||

తస్యా అనుదినం గర్భః శుక్లపక్ష ఇవోడుపః |
వవృధే శూరసేనేశతేజసా శనక్తైర్మృప || 31 ||

అథ కాల ఉపావృత్తే కుమారః సమజాయత |
జనయన్ శూరసేనానాం శృణ్వతాం పరమాం ముదం || 32 ||

హృష్టో రాజా కుమారస్య స్నాతః శుచిరలంకృతః |
వాచయిత్వాఽఽశిషో విప్రైః కారయామాస జాతకం || 33 ||

తేభ్యో హిరణ్యం రజతం వాసాంస్యాభరణాని చ |
గ్రామాన్ హయాన్ గజాన్ ప్రాదాద్ ధేనూనామర్బుదాని షట్ || 34 ||

వవర్ష కామమన్యేషాం పర్జన్య ఇవ దేహినాం |
ధన్యం యశస్యమాయుష్యం కుమారస్య మహామనాః || 35 ||

కృచ్ఛృలభ్యేఽథ రాజర్షేస్తనయేఽనుదినం పితుః |
యథా నిఃస్వస్య కృచ్ఛాప్తే ధనే స్నేహోఽన్వవర్ధత || 36 ||

మాతుస్త్వతితరాం పుత్రే స్నేహో మోహసముద్భవః |
కృతద్యుతేః సపత్నీనాం ప్రజాకామజ్వరోఽభవత్ || 37 ||

చిత్రకేతోరతిప్రీతిర్యథా దారే ప్రజావతి |
న తథాన్యేషు సంజజ్ఞే బాలం లాలయతోఽన్వహం || 38 ||

తాః పర్యతప్యన్నాత్మానం గర్హయంత్యోఽభ్యసూయయా |
ఆనపత్యేన దుఃఖేన రాజ్ఞోఽనాదరణేన చ || 39 ||

ధిగప్రజాం స్త్రియం పాపాం పత్యుశ్చాగృహసమ్మతాం |
సుప్రజాభిః సపత్నీభిర్దాసీమివ తిరస్కృతాం || 40 ||

దాసీనాం కో ను సంతాపః స్వామినః పరిచర్యయా |
అభీక్ష్ణం లబ్ధమానానాం దాస్యా దాసీవ దుర్భగాః || 41 ||

ఏవం సందహ్యమానానాం సపత్న్యాః పుత్రసంపదా |
రాజ్ఞోఽసమ్మతవృత్తీనాం విద్వేషో బలవానభూత్ || 42 ||

విద్వేషనష్టమతయః స్త్రియో దారుణచేతసః |
గరం దదుః కుమారాయ దుర్మర్షా నృపతిం ప్రతి || 43 ||

కృతద్యుతిరజానంతీ సపత్నీనామఘం మహత్ |
సుప్త ఏవేతి సంచింత్య నిరీక్ష్య వ్యచరద్ గృహే || 44 ||

శయానం సుచిరం బాలముపధార్య మనీషిణీ |
పుత్రమానయ మే భద్రే ఇతి ధాత్రీమచోదయత్ || 45 ||

సా శయానముపవ్రజ్య దృష్ట్వా చోత్తారలోచనం |
ప్రాణేంద్రియాత్మభిస్త్యక్తం హతాస్మిత్యపతద్భువి || 46 ||

తస్యాస్తదాఽకర్ణ్య భృశాతురం స్వరం
ఘ్నంత్యాః కరాభ్యాముర ఉచ్చక్రైరపి |

ప్రవిశ్య రాజ్ఞీ త్వరయాఽఽత్మజాంతికం
దదర్శ బాలం సహసా మృతం సుతం || 47 ||

పపాత భూమౌ పరివృద్ధయా శుచా
ముమోహ విభ్రష్టశిరోరుహంబరా || 48 ||

తతో నృపాంతఃపురవర్తినో జనా
నరాశ్చ నార్యశ్చ నిశమ్య రోదనం |
ఆగత్య తుల్యవ్యసనాః సుదుఃఖితా -
స్తాశ్చ వ్యలీకం రురుదుః కృతాగసః || 49 ||

శ్రుత్వా మృతం పుత్రమలక్ష్మితాంతకం
వినష్టదృష్టిః ప్రపతన్ స్థలన్ పథి |
స్నేహానుబంధైధితయా శుచా భృశం
విమూర్చ్ఛితోఽనుప్రకృతిర్ద్విజైర్వృతః || 50 ||

పపాత బాలస్య స పాదమూలే
మృతస్య విస్త్రస్థశిరోరుహంబరః |
దీర్ఘం శ్వసన్ బాష్పకలోపరోధతో
నిరుద్ధకంఠో న శశాక భాషితుం || 51 ||

పతిం నిరీక్ష్వోరుశుచార్పితం తదా
మృతం చ బాలం సుతమేకసంతతిం |
జనస్య రాజ్ఞీ ప్రకృతేశ్చ హృద్రుజం
సతీ దధానా విలలాప చిత్రధా || 52 ||

స్తనద్వయం కుంకుమగంధమండితం
నిషించతీ సాంజనబాష్పబిందుభిః |
వికీర్య కేశాన్ విగలత్సృజః సుతం
శుశోచ చిత్రం కురరీవ సుస్వరం || 53 ||

అహో విధాతస్త్వమతీవ బాలిశో
 యస్తాత్మసృష్ట్యప్రతిరూపమీహసే |
 పరేఽనుజీవత్యపరస్య యా మృతి -
 ర్విపర్యయశ్చేత్త్వమసి ధ్రువః పరః || 54 ||

న హి క్రమశ్చేదిహ మృత్యుజన్మనోః
 శరీరిణామస్తు తదాఽఽత్మకర్మభిః |
 యః స్నేహపాశో నిజసర్గవృద్ధయే
 స్వయం కృతస్తే తమిమం వివృశ్చసి || 55 ||

త్వం తాత నార్హసి చ మాం కృపణామనాథాం
 త్యక్తుం విచక్ష్య పితరం తవ శోకతప్తం |
 అంజస్తరేమ భవతాప్రజదుస్తరం యద్ -
 ధ్వాంతం న యాహ్యకరుణేన యమేన దూరం || 56 ||

ఉత్తిష్ఠ తాత త ఇమే శిశవో వయస్యా -
 స్త్వామాహ్వాయంతి నృపనందన సంవిహర్తుం |
 సుప్తశ్చిరం హ్యశనయా చ భవాన్ పరీతో
 భుంక్ష్వ స్తనం పిబ శుచో హర నః స్వకానాం || 57 ||

నాహం తనూజ దదృశే హతమంగలా తే
 ముగ్ధస్మితం ముదితవీక్షణమాననాజ్ఞం |
 కిం వా గతోఽస్యపునరన్వయమన్యలోకం
 నీతోఽఘృణేన న శృణోమి కలా గిరస్తే || 58 ||

శ్రీశుక ఉవాచ
 విలపంత్యా మృతం పుత్రమితి చిత్రవిలాపనైః |
 చిత్రకేతుర్భృశం తప్తో ముక్తకంఠో రురోద హ || 59 ||

తయోర్ద్విలపతోః సర్వే దంపత్యోస్తదనువ్రతాః |
రురుదుః స్మ నరా నార్యః సర్వమాసీదచేతనం || 60 ||

ఏవం కశ్మలమాపన్నం నష్టసంజ్ఞమనాయకం |
జ్ఞాత్వాంగిరా నామ మునిరాజగామ సనారదః || 61 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే చిత్రకేతువిలాపో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ||